

φείης, οὔτε κἄν ποτε ὀνειρεύθῃ ὁ ποιητής.

Περίεργον φαινόμενον! Ὅσοι ἀναγινώσκουν τὴν Ἰλιάδα, τὴν Ὀδύσειαν, τὴν Αἰνιάδα καὶ τὰς τῶν νεωτέρων κανονικᾶς ἐποποιίας, ἀντιλαμβάνονται ἀμέσως ἄνευ δυσκολίας τινος, ἢ ἀντιφάσεως πρὸς ἀλλήλους, καὶ τὸν τύπον, καὶ τὸν σκοπὸν, καὶ τὰς ἐννοίας τῶν ποιημάτων ἐκείνων, σπανία τις διαφωνία δύναται νὰ τοὺς διαχωρίσῃ ὡς πρὸς τινα καλαισθητικὰ μέρη· ἐνῶ ἀπεναντίας οἱ εὐπαιδευτότεροι καὶ σοφώτεροι ἄνδρες ἀναγινώσκουν, μελετοῦν, ἀναδιφοῦν καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον καταζαλίζουν τὸν νοῦν, ἐπὶ τῆς Θείας Κωμωδίας, καὶ ἅπαντες μέχρι τοῦδε διαφωνοῦν σχεδὸν εἰς ὅλα. Τί εἶναι λοιπὸν αὕτη; Εἶναι προῖδον ἀνωτέρας τῶν ἄλλων διανοίας, ὕψασμα ἀκαταλήπτου μυστηρίου, ἢ Σφιγγὸς αἰνίγμα πρὸς τὴν λύσιν τοῦ ὁποίου ἀπαιτεῖται νέος τις Οἰδίπους;

Ἡ Θεία Κωμωδία ἀνάγεται κατὰ τοὺς μὲν εἰς τὴν ἐπικήν ποιήσιν, πλήν εἶναι εἶδος ἐγκυκλοπαιδικῆς (ἔστω) ἐποποιίας τοῦ μεσαιωνικοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ ἐνότις αὐτῆς συνίσταται κατὰ ἑτέρους εἰς τὴν ἐθνικὴν δραματοποίησιν τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἄλλοι ἀνακαλύπτουν εἰς αὐτὴν σχέδιον καὶ διάνοιαν ἀπλῶς διδακτικὰ, τινὲς ὅλως ἀλληγορικὰ, ἄλλοι προπάντων ἱστορικὰ, καὶ ἕτεροι ἀποκλειστικῶς ὑποκειμενικά. Ὡς πρὸς δὲ τὴν γλῶσσαν, τὸ ὕφος, τὴν στιχουργίαν καὶ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ κειμένου αἱ δοξασίαι εἶναι πανπληθεῖς καὶ ἀνεξάντλητοι. Οἱ μὲν, ὑπὲρ τὸ δέον αὐστηροί, εὕρισκουν εἰς πάντα ταῦτα πλεῖστα ὅσα ἁμαρτήματα, καὶ ὀλίγα ἄξια προσοχῆς· οἱ δὲ ἀπεναντίας, τῶν ὁποίων ἡ φανατικὴ λατρεία οὐσιάζει καὶ λογικὴν καὶ καλαισθησίαν, κρίνουν τὰ πάντα λίαν καλὰ καὶ ὠραῖα, ὥστε ἀναφωνοῦν περὶ τοῦ

Διάντου, ὅτι ἔλεγον ἄλλοτε περὶ τοῦ Εὐριπίδου

« . . . . . » Ὅ, τι καὶ γράψαι,

» Τοῦτ' ἂν μέλιτος καὶ Σειρήνων ἔτετεύχει. »

Εἰς τοὺς τελευταίους ὁμως τούτους ἅπαντ' ἀμετ' εὐθυκραισίας καὶ εὐσχημοσύνης ὁ μνημονευθεὶς σοφὸς Φιλολόγος. « Μ' ὅλον λέγει τὸ σέβας τὸ ὅποιον ὀφείλομεν πρὸς τὸν ὄρχαμον τῶν ποιητῶν, δὲν δυνάμεθα ν' ἀποσιωπήσωμεν καὶ τὰ ἐλαττώματά του, » οἷα εἶναι ἐννοιαὶ κἄποτε ψευδεῖς, φράσεις τετριμμέναι, λογοπαίγνια, εἰκόνες εὐτελεῖς καὶ ἐνίοτε ἀπρεπεῖς, καὶ στίχοι παράδοξοι, τραγεῖς καὶ βεβιασμένοι (ἴστ. τῆς Ἰταλ. Φιλ.) »

Ἐν τῷ μέσῳ τοιοῦτου κυκεῶνος καὶ ἀδιεξόδου σχεδὸν εἶπεῖν λαβυρίνθου, εἰσερχόμενος ὁ μεταφραστής, τίς θέλει παράσχει εἰς αὐτὸν ἀσφαλέστερον μίτον, ὅπως ἐξέλθῃ τοῦλάχιστον εὐπροσώπως ἐκ τοῦ χάους τόσων περιπλοκῶν καὶ ἀνακυκλήσεων; — Καλὴ μὲν ἦναι ἡ ἐρμηνεία τῶν ὑπομνηματιστῶν, ἔστω καὶ ποικίλη, ἀλλὰ τότε μόνον καθίσταται ἀληθῶς ὠφέλιμος καὶ ἔχει ἀξίαν, ὅταν ἐκμελετᾶται καὶ κρίνεται ἐκ τῆς ἰδίας τῶν πραγμάτων γνώσεως καὶ τοῦ φωτὸς τοῦ ὀρθοῦ λόγου, διότι ὑπὸ τοιούτων μέσων κατὰ μᾶλλον ἢ ἥττον ὠδηγήθησαν καὶ οἱ Σχολιασταὶ εἰς τὰς κρίσεις καὶ ἐρμηνείας των. Ἴσως ἐκεῖνοι ηὐτύχησαν νὰ ἦναι σοφώτεροι καὶ ἐντριβέστεροι ἀπὸ τὸν μεταφραστὴν, πλήν καὶ οὗτος, ὡς ἐκ τοῦ ἔργου του πειθόμεθα, τοιαύτην ἐτήρησε πορείαν, ὅπως μεταφέρῃ εἰς ἑτέραν γλῶσσαν τὸν Ἰταλὸν ποιητὴν· ἢ ἀπλῆ ἀνάγνωσις καὶ ἀντιπαραβολὴ τοῦ κειμένου πρὸς τὴν μετάφρασιν, καὶ ἄνευ τῶν ὀρθῶν αὐτοῦ σχολίων, ἀρκεῖ καὶ μόνη νὰ πείσῃ ἕκαστον περὶ τῆς κατ' ἐννοίαν, φράσιν καὶ μέτρον ἀκριβοῦς μεταφράσεως, καὶ τινος

περὶ τὴν στιχουργίαν χάριτος, δυνάμεως, εὐκολίας καὶ μελωδίας, καθόσον τὸ πνεῦμα ἀμφοτέρων τῶν γλωσσῶν συνεβιάζετο, διότι καὶ ὡς πρὸς τοῦτο αἱ δυσχέρειαι δὲν ἐπετείνοντο ὀλίγον, ἔνεκα τῆς ἀκανονίστου καὶ ἀμορφώτου εἰσέτι δημοτικῆς ἡμῶν γλώσσης, εἰδικῶν τινῶν φράσεων τοῦ πρωτοτύπου, τῆς διαφωνίας τῶν Σχολιαστῶν, καὶ τῆς ἀποστάσεως τέλος καὶ τοῦ σκότους τῆς ἐποχῆς, τῆς ὁποίας καὶ τὰ γεγονότα καὶ ἡ γλωσσικὴ μὀρφωσις διεσώθησαν ἢ ἀνακριβῆ ἢ πολυδαίδαλα, καὶ ἐπομένως δυσερμῆνευτα, καὶ πρὸς τὸ πνεῦμα ἐτέρας γλώσσης δυσμετάβατα.

Ἐκ τούτων καταφαίνεται πόσον ἐπίπονον καὶ δυσχερὲς εἶναι τὸ ἔργον ἐν γένει τοῦ μεταφραστοῦ καὶ ἰδίως τῆς Δαντείου ποιήσεως, καὶ πόσον αὐστηρῶς καὶ ἀδίκως, ἂν οὐχὶ καὶ ἐπιπολαίως, κρίνεται πολλάκις ὑπὸ τινῶν ὁ μεταφραστῆς, διότι οὗτος δὲν εἶναι ἐλεύθερος ὡς ὁ δημιουργός, ὅστις συλλαμβάνει κατ' ἀρέσκειαν τὸ σχέδιόν του, περιπλανᾷ τὴν διάνοιαν ἐν τῷ ἀπείρῳ, ἐκλέγει τὰς ιδέας ὡς ἀπὸ ἀνθῶνα τὰ ὠραιότερα ἄνθη, καὶ περιβάλλει αὐτὰς μὲ τὸν καταλληλότερον ἱματισμόν· αὐτὸς ἀπεναντίας διατελεῖ εἰς θέσιν λίαν βεβιασμένην, τὸ πνεῦμά του εἶναι ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου ὡς ὑπὸ κημοῦ περισφιγμένον, αἱ ὁδοὶ στενόποροι καὶ ὀλισθηραὶ, συνεχῶς εὐρίσκεται ἠναγκασμένος νὰ παρεκτραπῆ ὀλίγον ἐντεῦθεν, ἵνα μὴν ὑποπέσῃ ἀλλαχόθεν εἰς μεγαλύτερον κρημνόν.

Ὅθεν πολὺ ὀρθῶς λέγει καὶ ὁ Δάλαμπερτ ὅτι, « ὅπως κρίνη τις μεταφραστὴν τινα μετὰ δικαιοσύνης » καὶ εὐθύτητος, δὲν ἀρκεῖ νὰ ὑποδείξῃ ὅτι ὑπέπεσεν » εἰς τι λάθος, ἀλλ' ὅτι ἠδύνατο ν' ἀποφύγῃ αὐτὸ » καὶ νὰ πράξῃ καλλήτερα· δὲν ἀρκεῖ νὰ εἰπῆ ἀπλῶς

» ὅτι εἶναι ἀνακριβῆς, ἀλλ' ὅτι ἠδύνατο νὰ ᾔηται ἀ-
 » κριβέστερος, χωρὶς ν' ἀπολέσῃ τι ἐκ μέρους τῆς
 » χάριτος· δὲν ἀρκεῖ νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι δὲν ἠρμή-
 » νευσεν ἅπασαν τὴν ἰδέαν τοῦ πρωτοτύπου, ἀλλ' ὅ-
 » τι ἠδύνατο νὰ τὴν ἐρμηνεύσῃ χωρὶς νὰ γίνῃ χαλα-
 » ρὸς ἢ ἄτονος· δὲν ἀρκεῖ τέλος νὰ βεβαιώσῃ ὅτι
 » εἶναι ὑπὲρ τὸ δέον τολμηρὸς, ἀλλ' ὀφείλει νὰ ὑπο-
 » καταστήσῃ ἕτερον τρόπον φυσικώτερον καὶ ἐπίσης
 » ἐνεργητικόν. Οὐδὲν λοιπὸν ἄπορον, ἂν αἱ καλὰ
 » κριτικαὶ εἶναι πολὺ πλέον σπάνιαι, ἀπὸ τὰ καλὰ
 » συγγράμματα. »

Καὶ ἐν τούτοις μ' ὄλα τὰ προσκόμματα, ἅτινα μέχρι τοῦδε ἐσημειώσαμεν, ὁ ἀνώνυμος μεταφραστῆς διεξήγαγε τὸ ἔργον του μετ' εὐστοχίας οὐ τῆς τυχεύσεως, καθόσον κυρίως ἀφορᾷ τὴν ἐννοιαν, τὴν φράσιν καὶ τὸ μέτρον τοῦ πρωτοτύπου. Ἀρκούμεθα δὲ ν' ἀναφέρωμεν μετὰ συντομίας καὶ χάριν παραδείγματος δύο ἐννοίας καὶ φράσεις, σχολιασθείσας καὶ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἐξ ὧν, ὡς καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν, σαφῶς καταφαίνεται ἡ δεξιότης καὶ ἡ ὀρθόνοιά του.

Εἰς τὴν φράσιν « nel lago del cor » πολλὰ ἔγιναν σχόλια, καὶ περίεργοι φυσιολογικὰ καὶ ἀνατομικὰ ἐρμηνεῖται, οἷας ὁμως, ἄς μᾶς ἐπιτρέψωσιν οἱ ἀγγι-
 νούστατοι ὑπομνηματισταὶ νὰ τὸ εἰπῶμεν, φρονοῦμεν ὅτι οὔτε κἂν ἐφαντάσθη ποτὲ ὁ ποιητῆς. Διὰ τῆς φράσεως ἐκείνης οὐδὲν ἄλλο ἐνόησεν ἢ ἐννοεῖ, εἰμὴ τὰ ἐνδόμευχα ἢ κοινότερον, ὡς ὀρθῶς μετέφρασε καὶ ὁ ἀνώνυμος, τὰ βᾶθη τῆς καρδίας, ἅτινα τὸ πνεῦμα τῆς γλώσσης του ἀνείχετο νὰ παραστήσῃ διὰ τῆς λέξεως *lago*· πλὴν τὴν λέξιν αὐτὴν μεταφραζομένην κατὰ γράμμα, *λίμνην*, δὲν ἀνέχεται καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἡμετέρας γλώσσης, διότι οὔτε λέγει,

οὔτε θέλει ἴσως ποτὲ εἶπῃ λίμνην τῆς καρδίας, τὰ ἐνδόμυχα ἢ βάλθη αὐτῆς. Ἐπομένως ἂν ὁ ἀνώνυμος μεταφραστὴς μετεχειρίζετο τὴν κατὰ γράμμα ἀντίστοιχον τῆς λέξεως ἐκείνης λίμνην, ἤθελεν εἶσθαι μὲν πιστὸς λεξικογράφος, οὐχὶ ὁμως καὶ μεταφραστὴς, ὅστις ὄφειλε νὰ μεταφέρῃ οὐχὶ τὸ πτώμα, ἀλλὰ τὴν ζωὴν, ἤτοι τὴν ἐννοίαν μετὰ τῆς φράσεως τοῦ ποιητοῦ ἐν τῇ ἰδίᾳ γλώσσῃ συνωδᾷ πρὸς τὸ πνεῦμα αὐτῆς.

Εἰς δὲ τὴν ἐτέραν φράσιν « il sol tace, » εἰς λεξικογράφος ἤθελε μεταφράσει ὁ ἥλιος σιωπᾷ, καὶ τοιαύτη μετάφρασις ἤθελεν εἶσθαι βεβαίως ἀκριβεστάτη, διότι τὸ ῥῆμα *tace* τὸ ἐν τῇ γλώσσῃ μας σιωπᾷ σημαίνει. Πλὴν ἡ φράσις ἐκείνη, ἔστω καὶ ὡς μεταφορὰ (βεβιασμένη), μεταφερομένη αὐτῷ καὶ ὑπὸ μεταφραστοῦ, ἤθελεν εἶσθαι δυσνόητος καὶ παράδοξος ἐνταύτῳ, διότι ὁ ἥλιος οὔτε λαλεῖ, οὔτε διαλέγεται, οὔτε συζητεῖ, ὅπως ἐν ἀνάγκῃ ἢ κατ' ἀρέσκειαν σιωπᾷ· αὐτὸς λάμπει, φωτίζει, ἀκτινοβολεῖ, χύνει φῶς κ.τ.λ. καὶ ὅταν τοιαύτας δὲν ἐπιτελεῖ ἐνεργείας, λέγομεν σκοτίζεται, δύνει, χάνει τὸ φῶς, σβύνεται, παύει τοῦ νὰ φωτίζῃ· ἐπομένως εὐστοχώτατα μετέφερε καὶ ὁ ἀνώνυμος τὴν ἐννοίαν μετὰ τῆς φράσεως ὁ ἥλιος παύει. Μὲ τὴν αὐτὴν ἐπίσης εὐστοχίαν μετεγλώττισε καὶ ἐτέρας ὡς μὲ μέτωπο ὄλοσέβας, — εἰς τὰς λύπαις ἐπιστρέφεις, — ἄφωνος φαίνονται, διαφωτίσας μᾶλλον τὴν ἀσαφῆ τοῦ ποιητοῦ φράσιν *raea lioso*, — τὸ πατημένον πόδι κ.τ.λ.

Τὸ δὲ ὑπ' αὐτοῦ μετεχειρισθὲν μέτρον εἶναι ἄνευ τῆς ὁμοιοκαταληξίας, τὸ τοῦ ἰδίου ποιητοῦ ἐνδεκάσύλλαβον, οἷον εἶναι καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ τὸ

τῆς Κρητικῆς Βουσκοπούλας, μέτρον μελωδικὸν καὶ χαριέστατον, πλὴν ὀλίγον δύσκολον. Ὁ μεταφραστὴς ὁμως φαίνεται, ὅτι εἶναι ἐντριβῆς εἰς αὐτὸ, ἔχει τὸ οὖς καὶ τὸν κάλαμον ὀπωσοῦν ἐξησακμήνα, διότι ὁ στίχος του εἶναι ἐν γένει εὐκόλος καὶ ἀβίαστος, ἀρμονικὸς, παντοῦ ἐπαρκὴς καὶ ἰσάριθμος τῷ πρωτοτύπῳ· πλεονεκτήματα πάντα ταῦτα, καὶ ἰδίως τὸ τελευταῖον, ἅτινα ἐξαίρουν τὴν ἀξίαν τῆς μεταφράσεως. Ἀναγινώσκων τις αὐτὴν, ἀναγινώσκει αὐτὸ τοῦτο τὸ πρωτότυπον.

Ἐξ ὅλων δὲ τῶν τριστίχων, ἅτινα πιστῶς μεταφέρουν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ τὸ κείμενον, τὰ μᾶλλον ἐπιτυχῆ καὶ ὠραῖα εἶναι τὸ 1^{ον}. καὶ 2^{ον}, τὸ 5^{ον}. μέχρι τοῦ 21^{ου}, τὸ 26^{ον}. μέχρι τοῦ 33^{ου}, καὶ τὸ 37^{ον}. μέχρι τοῦ τελευταίου. Ἴνα ὁμως κατανοήσῃ καὶ ἐκτιμήσῃ τις τὰ προτερήματα τῆς στιχουργίας ταύτης, πρέπει ν' ἀναγνώσῃ ἐπανειλημμένως καὶ μετ' ἐπιστάσις τὴν μετάφρασιν, διότι ἐνεκα τῶν συνεχῶν συνιζήσεων (ἂν καὶ μερικαὶ καθ' ἡμᾶς ἐπεδέχοντο τὴν θλίψιν), αἵτινες δὲν εἶναι τόσον συνήθεις εἰς τὴν ἡμετέραν, ὡς εἰς τὴν Ἰταλικὴν ποίησιν, ὀφείλει καὶ πλειότερον νὰ προσέξῃ καὶ νὰ γυμνασθῇ, ὅπως καλῶς προσοικειώσῃ εἰς τὸν ῥυθμὸν αὐτὸν τὸ ἀκουστικὸν ὄργανον.

Καὶ αὐτὴ τέλος ἡ γλώσσα τοῦ μεταφραστοῦ, καὶ τοὶ δημοτικὴ, δὲν εἶναι ὁμως, ὀφείλομεν καὶ κατὰ τοῦτο ν' ἀπονέμωμεν δικαιοσύνην εἰς αὐτόν, καὶ ποσῶς παρεμμερορφωμένη ὑπὸ κοινῶν χυδαϊσμῶν, σολικῶν καὶ ἀσυνήθων τονισμῶν, ἢ παραγεμισμένη ὑπὸ ἀρχαϊκῶν λέξεων ἢ φράσεων, εἶναι μία καὶ ὁμοιομορφος.

Τοιαύτη ἐν κεφαλαίῳ εἶναι ὑπὸ τὰς διαφορὰς

αὐτῆς ἐπόψεως ἢ δημοσιευομένη μετάφρασις, δι' ἣν συγχαίρομεν ἀπὸ καρδίας τὸν ἀνώνυμον, ὅστις ἀπέναντι τόσων ἀπειρῶν προσκομμάτων ἠτύχησε νὰ φέρῃ ἐπιτυχῶς εἰς πέρας τὸ μικρὸν αὐτοῦ δοκίμιον Ἰδοὺ αὐτό.

ΔΟΚΙΜΙΟΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΩΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΚΟΛΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΔΑΝΤΟΥ.

ΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἀποπλανηθεὶς ὁ ποιητὴς ἐντὸς πυκνοῦ καὶ σκοτεινοῦ δάσους, περιφέρεται ἐντὸς αὐτοῦ δολύκληρον νύκτα, καὶ ἐξελθὼν περὶ τὴν πρωτὰν ἀρχίζει ν' ἀναβαίνει λόφον τινά, ὅτε τρία θηρία, μία λεοπάρδαλις, εἰς λέων καὶ μία λύκαινα, παρακωλύοντα τὸν δρόμον του, ἐκδιώκουσιν αὐτὸν πάλιν πρὸς τὸ δάσος. Τότε ἐμφανίζεται αὐτῷ ὁ Βεργίλιος, ὅστις τὸν παρηγορεῖ καὶ προσφέρει νὰ τὸν ἐξαγάγῃ ἐκεῖθεν ὁδηγῶν αὐτὸν διὰ τῆς Κολάσεως καὶ τοῦ Καθαρτηρίου, ὅπου ἦ Βεατρίκη ἐμελλε κατόπιν νὰ τὸν ὁδηγήσῃ εἰς τὸν Παράδεισον. Καὶ ὁ Δάντης τὸν ἀκολουθεῖ.

Καταμεσῆς τοῦ δρόμου τῆς ζωῆς μας

Εἰς σκοτεινὸν ἐπλανήθηκα δάσος,

Ἐπειδ' ἦτον χαμὲν' ἡ ὁδὸς ἡ εὐθεῖα.

1. Καταμεσῆς. Ἐννοεῖ ὁ Δάντης τὸ 35 ἔτος τῆς ἡλικίας.
3. Ὁδός. Ὡς πρὸς τὴν μετάφρασιν τῆς λέξεως νῖα ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ, δύο εἶναι αἱ ἀληθῶς ἀντιστοιχοὶ λέξεις,

- Ἄχ πόσον βρῦ μού εἶναι νὰ εἶπω τί ἦτον 4.
Αὐτὸ τὸ φρικτὸ, ἀδιόβατο ἄγριον δάσος,
Ἦοῦ ὅσαις φοραῖς τὸ φαντασθῶ τρομάζω!
- Τόσο εἶν' πικρὸ, 'ποῦ θάνατος λὲς κ' εἶναι 7.
Καὶ διὰ νὰ ἐκθέσ' ὅτι ἀγαθὸν 'κεῖ εὗρηκα,
Θὰ εἰπῶ καὶ δι' ἄλλα πράγματα, 'ποῦ ἐκ' εἶδα.
Καλὰ νὰ εἰπῶ δὲν 'ξεύρω πῶς ἐμβόηκα 10.
Τόσο ἤμουν ὄλος νύστα ἐκεῖν' τὴν ὥραν,
'Οποῦ τὸν ἴσιον δρόμον εἶχ' ἀφήσει.
- 'Αλλὰ 'στά πόδια ἀφοῦ ἐφθασα ἐνὸς λόφου, 13.
'Κεῖ 'ποῦ ἡ κοιλάς ἐτέλειονεν ἐκείνη,
'Ποῦ μοῦχε τὴν καρδιά ἀπ' τὸν τρόμον σχίσει,
'Ψῆλὰ κυττάζω καὶ τὰ πλάγια του εἶδα 16.
'Ντυμέν' ἀπ' ταῖς ἀκτίναίς τοῦ πλανήτου,
'Ποῦ ἴσια ὁδηγεῖ καθ' ἓνα εἰς κάθε δρόμον.
Τότε ἡ τρομάρα ἠσύχασεν ὀλίγο, 19.

αἱ δρόμος καὶ ὁδός, τὴν πρώτην δὲν ἔκρινα κατάλληλον ὡς ἐπαναλαμβανομένην καὶ πλησιέστατα εἰς τὸν ἀ. στίχον, μὴλον ὅτι ἐκεῖ μὲν σημαίνει τὴν κίνησιν, τὴν πορείαν τῆς ζωῆς, ἐδῶ δὲ τὸν δρόμον δι' οὗ διέρχεται τις, τὴν ὁδόν' ὅθεν ἕκαστα χρῆσιν τῆς λέξεως ὁδός καὶ ἐπομένως τοῦ ἐπιθέτου εὐθεῖα, προτιμήσας τὴν εἰς τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν (οἶα ἡ τῆς μεταφράσεως ταύτης) παρειαγωγὴν λέξεως ἀνηκούσης εἰς τὴν λογίαν, ἢ τὴν ἀμέσως ἐπανάληψιν τῆς αὐτῆς λέξεως δρόμος ἐν ἄλλῃ ἐννοίᾳ. — Αἱ λέξεις στράτα ἐκ τοῦ strada ὅπερ πάλιν ἐκ τοῦ Ἑλλην. στρωτός, καὶ βούγα ἐκ τοῦ ruga (Κοραθῆς) ἢ ἐκ τοῦ Ῥώζ—ρωγός (Βυζάντιος), μονοπάτι καὶ διάβα ἀνάρμοστοι καὶ ὅλως ἀκατάλληλοι εἶναι εἰς τὴν παρούσαν περίστασιν, αἱ μὲν πρῶται δύο ὡς χυδαίζουσαι, αἱ δὲ δευτέραι ὡς μὴ ἐρμηνεύουσαι πιστῶς τὴν ἐννοίαν τοῦ νῖα.

7. Τόσο εἶν' πικρὸ — τὸ νὰ φαντασθῆ τις τὸ φρικτὸν αὐτὸ δάσος.
8. Τὸ ἀγαθὸν — ὁ Βεργίλιος.

Ποῦ ἔχα ἴστα βάθη τῆς καρδίας τῆ νύκτα,
 Ποῦ ἐπέρασα μέ τόση ἀδημονία.
 Κι' ὡσάν ἐκεῖνον, ποῦ λαχανιασμένος 22
 Ἄφοῦ εὐγῆ ἀπ' τ' ἀγριο κῆμα ἴστο περγιάλι,
 Ἵτόν κινδυνώδη ἀφρό στρέφει ξεγάνει
 Οὔτω κ' ἐμέ ἡ καρδιά, ποῦ ἀκόμη ἐπέτα, 25
 Τό διάβα ἔχε στραφῆ νά ξαναῖδη, ὅπου
 Δέν ἄρησε ποτέ ζωντανόν ναῦγη.
 Καί τ' ἀθλιό σώμ' ἀφοῦ ἀνάσανα, παίρνω 28
 Πάλι τό ἔρημο πλάγι' ἔχοντας πάντα
 Πλέον χαμηλά τό πατημένο πόδι
 Καί νά, ὅτι ἤμουν σχεδόν ν' ἀνηφορίσω, 31
 Λεοπάρδαλις Ἰλαφριά, πολύ παχέια,
 Ἐφάνη, ποῦχε παρδαλό τό δέσμα.

20. Ἰστά βάθη τῆς καρδίας — Κατά λέξιν θά μετεφρά-
 ζετο ὁ στίχος οὗτος, Ποῦ ἔχα ἴστα λίμνη τῆς καρδίας τῆ
 νύκτα. Ὁ Τομαζέος λέγει ὅτι ἐν τῆ καρδίᾳ ὑπάρχει κοιλό-
 της ἀφθονοῦσα πάντοτε αἵματος, ἐντός τῆς ὁποίας, κατά
 τήν γνώμην τινῶν, ἐγκλείεται ἡ ζωτικῆ δύναμις καί ἐξ ἐ-
 κείνης, ὡς ἐξ ἀενοῦ πηγῆς χύνεται εἰς τὰς φλέβας τό αἶ-
 μα ἐκεῖνο καί ἡ θερμότης ἐφ' ὅλου τοῦ σώματος, καί εἶναι
 τό μέρος αὐτό τό δοχεῖον ὅλων τῶν παθῶν ἡμῶν, καί διὰ
 τοῦτο λέγει ὅτι ἐντός αὐτοῦ εἶχε μείνει καί ὁ φόβος, ὅν ἡ-
 σθάνθη. Ἀφοῦ ὅμως καί ἡμεῖς ἐκφραστικώτατα διὰ τῆς κοι-
 νῆς φράσεως εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας ἐκφράζομεν ὅτι καί ὁ
 Δάντης διὰ τοῦ λίμνη (τούτέστι τοῦ μυχοῦ) τῆς καρδίας,
 ὅπου ἄλλως τε καί ἀχρηστον καί δυσνόητον εἶναι εἰς ἡμᾶς,
 διατί νά παραγκωνίσωμεν τήν τόσω ζωηράν φράσιν ἡμῶν, ἐν-
 αγκυλιζόμενοι φράσιν ἀλλοτρίαν καί μὴ ἐν χρήσει; Ταῦτα
 σκεφθεῖς μετέφρασα ὡς ἄνω ἡμεῖς δέν λέγομεν λίμνην καρ-
 δίας ἀλλά βάθος καρδίας ἢ βάθη. Διὰ τοῦ λίμνη ὁ Δάντης
 δέν ἐννοεῖ ἄλλο ἢ ὅτι ἡμεῖς διὰ τοῦ βάθη.

26. Τό διάβα — τό δάσος δι' οὐ διήλθεν.

30. Ὁ Δάντης διὰ τοῦ στίχου τούτου ἐκφραστικώτατα
 ὑποδεικνύει τήν ἀνωφέρειαν τοῦ μέρους.

32. Ἡ Λεοπάρδαλις, ὁ Δέων καί ἡ Λύκαινα θεωροῦνται

Κι' ἀπ' ἐμπρός μου δέν ἐφευγε καί τόσο 34
 Μοῦ ἐμπόδιζε τόν δρόμον, ποῦχα ὀπίσω
 Στραφῆ πολλαῖς φοραῖς νά ἐπιστρέψω.
 Ἦτον ἡ ὦρ' ἀρχή αὐγῆς· κι' ὁ ἥλιος 37
 Ἀνέβαινε ἕψηλά μ' ἐκεῖνα τ' ἄστρα,
 Ποῦ ἦσαν μαζῆ του ὅταν ὁ Θεῖος ἔρωσ
 Εἶχε τά κάλλη αὐτά πρωτοκινήσει 40
 Ὅστε καλό νά ἐλπίσω αἰτία μου ἦσαν
 Τό χαροπόν τό δέσμα τοῦ θηρίου,
 Τῆς αὐγῆς ἡ ὦρα κι' ἡ ἐποχῆ ἡ ὠραία 42
 Ἀλλ' ὄχι τόσον, ποῦ νά μὴ τρομάξω
 Ἰσθὴν θεῖαν λεονταρισῶ, ποῦ ἐμπρός μου ἐφάνη
 Ἐφαίνετο ἐναντίον μου πῶς φθάνει 46
 Μέ τό κεφάλι ὀρθό καί λύσσασ πείνα,
 Ἡ ὠλεγεσ πῶς κι' ὁ ἀέρας τό φοβάται
 Καί μιὰ λύκαινα ἐφάνη, ποῦ λές κ' ἦτα 49
 Γεμάτη, στήν ἀγάμνια τῆς, πιθύμιας,
 Κι' εἶχε κάμει ἀτυχεῖς μύριους νά ζήσουν.
 Αὐτῆ τόσον, μ' ἐτάραξε ἀπ' τόν τρόμον, 52
 Ποῦ ἐνέπνε' ἡ θωριά τῆς, ποῦχα γάσει
 Καί τήν ἐλπίδα ἴσθην κορφή νά φθάσω.
 Κι' ὅπως ἐκεῖνον, ποῦ ἀποκτᾶ μέ πόθον, 55

ἑλληγορικῶς, δπλοῦντα τόν φόβον, τήν ὑπερφάνειαν καί τήν
 φιλαργυρίαν καί ἐμπόδιζοντα τόν ἄνθρωπον ἀπό τόν δρόμον
 τῆς ἀρετῆς.

38. Ἀπλάδῃ ὁ ἥλιος ἀνέτελλεν, ὑψοῦτο ὑπεράνω τοῦ ὀ-
 ρίζοντος ἡμῶν μετὰ τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ Κριοῦ, παρομοίως
 ὡς ὅτε ὁ Θεός ἔδωκε τήν πρώτην κίνησιν εἰς τὰ οὐράνια
 ἐκεῖνα σώματα. Ὁ Δάντης φρονεῖ ὅτι ὁ κόσμος ἤρξατο ἐν
 ἐποχῇ ἀνοιξέως, ὅτε ὁ ἥλιος εὕρισκετο εἰς τόν ἀστερισμόν
 τοῦ Κριοῦ.

43. Ταῦτα πάντα ἐξέλαβεν ὡς αἰσιον αἰωνόν, ὅτι θά
 κατχυνάζετο ὁ φόβος του.

Κι' ἔρχεται ἡ ὥρα, ποῦ ὅ,τι ἂν ἔχη χάνει,
 Κι' εἰς ὅ,τι ἂν σκεφθῆ θλίβεται καὶ κλαίει,
 Μ' ἔκαμε ὁμοία τ' ἀνήσυχο τὸ ζῶον, 58.
 Ἴποῦ ἐπάνω μου ὡς ἐρχότου, ἴλιγο ἴλιγο
 Ἐμ' ἐσπρωχνεν ἐκεῖ, ποῦ παύει ὁ ἥλιος.
 Κι' ἐνῶ σέ κατηφόρῃ ἐρροβολοῦσα, 61.
 Ἐμπρὸς ἴστα μάτια μου ἕνας φαναρώθη,
 Ἴποῦ ἀπ' τῆ μακρᾶ σιγῆ ἄφωνος φαινότου.
 Ἴσαν εἶδ' αὐτόν ἴστην τόσην ἐρημίαν, 64.
 Τοῦ ἐφώνησα ἔλεος κάμε ὅστις κι' ἂν εἶσαι,
 Εἶτε σικιά, εἶτ' ἄνθρωπος τωόντι.
 Μ' ἀπαντ', ἄνθρωπος πλεῖα δὲν εἶμαι, ἀλλ' ἡμουν, 67.
 Κι' οἱ δύο μου γονεῖς ἦσαν Λομβάρδοι,
 Καὶ Μαντοβάνοι ἀπ' τὴν αὐτὴν πατρίδα.
 Γεννήθηκ' ἂν καὶ ἀργά, ἐπὶ Ἰουλίου, 70.
 Κι' ἐπὶ τοῦ καλοῦ Αὐγούστου ἔζησα εἰς Ῥώμην,
 Ὅταν ἦσαν θεοὶ πλαστοὶ καὶ φεῦσται.

60. Κατὰ λέξιν θὰ μετεφράζετο — ὅπου σιωπᾷ ὁ ἥλιος — Διὰ τὸν λόγον διὰ τὸν ὁποῖον μετεφράσαμεν τὸ *lago del sole* βῆθη καρδίας, διὰ τὸν αὐτόν καὶ εἶδ' τὸ *one il sole tace*, ποῦ παύει ὁ ἥλιος (ἴδε Σημ. 20).

63. Εκ τῆς σιγῆς τόσου καιροῦ εἶχεν ἀφανισθῆ ἡ δύναμις τῆς φωνῆς του, ἐφάνετο ἄφωνος. Ὁ Βιανέτι σχολιάζει — *mi vidi davanti uno che aveva sembianza d' uomo che avesse perduto per lungo tacere la voce*.

70. Ἀληθῶς ὁ Βιργίλιος ἐγεννήθη ὑπὸ τὴν Ἰταλίαν τοῦ Πομπηίου καὶ Κράσσου, ὅτε ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ ἦτο εἰς τὴν Γαλιλίαν. Κατόπιν δὲ κηρυχθέντος τοῦτου αὐτοκράτορος, ὁ Βιργίλιος διήλθεν ὀλίγον μέρους τοῦ βίου του ὑπὸ τὴν αὐτοκρ. αὐτοῦ, διότι 25ης ὡν ὁ Βιργίλιος, εἶχε φονευθῆ ὁ Κλάσιος, ὡς ἀργά (ὡς λέγει) ἐπρόρθησε τὴν αὐτοκρατορίαν τοῦ Κλάσιου· λέγων δὲ ὅτι ἐγεννήθη ὑπ' αὐτόν, εἶναι ὡς νὰ ἐπεθύμει νὰ εἴπῃ ὅτι ἐγεννήθη ὑπὸ τὴν αὐτοκρ. τοῦ Κλάσιου, ἂν καὶ ἀργά, τοῦτέστι ἂν καὶ ὀλίγον μέρος τοῦ βίου του διήλθεν ὑπ' αὐτόν.

Ἴμουν ποιητής, καὶ τὸν υἶόν τοῦ Ἰαγγίσιου 73.
 Τὸν δίκαιον ἔψαλα, ποῦλθ' ἀπὸ τὴν Τρωάδα,
 Τὸ ὑπερήφανον Ἴλιον ἀφοῦ ἐκάη.
 Σὺ ὅμως διατ' εἰς ταῖς λύπαις ἐπιστρέφεις; 76.
 Τὸ τερπνὸν ὄρος πῶς δὲν ἀναβαίνεις,
 Ἴη οὖν ἀρχὴ καὶ αἰτία κάθε χαρᾶς; Ὡστε
 Σὺ ἐκεῖνος εἶσ' ὁ Βιργίλιος π' ἐκείνη 79.
 Ἴη πηγῆ, ποῦ ἀφθονοεὐγλωττίας ποτάμι
 Χύνει; — ἀπαντῶ μὲ μέτωπ' ὄλο σέβας.
 Ὡ φῶς, τιμὴ τῶν ποιητῶν τῶν ἄλλων, 82.
 Ἴη τόση μου σπουδὴ κι' ὁ μέγας μου ἔρωσ,
 Διὰ τὰ λαμπρά σου ἔργ', ἄς μὲ βοηθήσουν.
 Σὺ ἴσαι ὁ διδάσκαλός μου ὁ τύπος μου εἶσαι 85.
 Σὺ ἐκεῖνος μόνος εἶσαι ἀπ' ὅπου ἐπῆρα
 Τὸ ὕφος, ποῦ μ' ἐτίμησε, τὸ ὠραῖον,
 Ἴδὲ τὸ ζῶον, ποῦ μ' ἐστρέψε ἴστα ὀπίσω 88.
 Γλύτωσέ με ἀπ' αὐτό, ποιητ' ἀκουσμένε
 Διότι ἀπ' τὰ πόδια ὡς τὴν κορφή ὄλος τρέμω.
 Συμφέρ' εἰς σέ νὰ πάρης ἄλλον δρόμον, 91.
 Μοῦπε ἀφοῦ μ' εἶδε νὰ δακρύζω, ἂν θέλῃς
 Ἴπ' τ' ἄγριο τοῦτο μέρος νὰ γλυτώσῃς
 Διότι αὐτὸ τὸ ζῶον ποῦ σέ τρομάζει, 94.

73. Υἱὸς τοῦ Ἰαγγίσιου ἦτον ὁ Αἰνεΐας.

85. Κατὰ λέξιν ἠθέλαμεν μεταφράσει — Σὺ ἴσαι ὁ διδάσκαλός μου, ὁ συγγραφεὺς μου. (*il mio autore*). Ἰνώμαλος καὶ δυσνόητος ἔκφρασις — Διὰ τοῦ ὁ συγγραφεὺς μου, ἐννοεῖ ὁ Δάντης νὰ εἴπῃ εἰς τὸν Βιργίλιον, ὅτι σὺ ἐστάθης ἡ πηγὴ ἐξ ἧς ἠρύσθησαν τὰς γνώσεις μου, ὁ συγγραφεὺς, ὃν ἐγὼ εἶχον πάντοτε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, ὁ τύπος μου.

90. Κατὰ λέξιν θὰ μετεφράζετο ὁ στίχος οὗτος. Διότι τρέμουν ἢ φιλίβαις μου οἱ σφυγμοί μου, μὴ λεγόμενα παρ' ἡμῶν, ὡς τὰ *lago del cor* καὶ *il sole tace*.

Δέν ἀφίνει ἀπ' ἐκεῖ ἄλλον νὰ περῶσῃ,
 Τόσο ἐμποδίζει αὐτόν, 'ποῦ τὸν φονεύει.
 Κι' ἔχει τόσον ἀθλίαν, κακοῦργον φύσιν, 97.
 Ποῦ ποτὲ ἡ λαιμαργία του δέν χορταίνει,
 Κι' ἀφοῦ ἀποφάγη πλειότερη ἔχει πείνα.
 Εἶναι μὲ ζωὰ πολλὰ, 'ποῦ ζευγαρόνεται, 100.
 Καὶ θᾶναι κι' ἄλλ' ἀκόμη ὡς νάλλοι ὁ σκύλος,
 'Οποῦ σκληρὰ θὲ νὰ τὸ θανατώσῃ.
 Θροφή του δέν θὲ νᾶναι ἡ γῆ, πὰ πλούτη, 103.
 Ἄλλ' ἢ ἀρετῆ, κι' ἡ ἀγάπη, κι' ἡ σοφία,
 Κι' ἀπὸ τὸ ἐν Φέλτρο ὡς τ' ἄλλο κράτος θᾶχη.
 Τὴν ταπεινὴν ἀσώσῃ Ἰταλίαν, 106.
 Διὰ τὴν ὁποῖαν ἀπέθαν' ἡ παρθένος
 Καμίλλα, κι' οἱ Εὐρύαλος, Τοῦρνος, Νίσος

100. Ἐννοεῖ ὑπὸ πολιτικῆν ἐποψίν, ὅτι εἶναι πολλοὶ οὐ δυνατοὶ μετὰ τῶν ὁπίων συνασπίζεται ἡ Ῥώμη, ὅπως ἐνδυναμώσῃ τοὺς Γουέλφους.

101. Ὁ Σκύλος — Ὁ Βελλουτέλος πρῶτος εἶπεν ὅτι ὑπὸ τὸ ὄνομα *Can Grande*, κυνηγετικὸς κύων, κρύπτεται ὁ *Can grande della Scala*.

105. Ἀπὸ τὸ ἐν Φέλτρο ὡς τ' ἄλλο — ἡ πιθανώτερη γνώμη εἶναι ὅτι ὁ Δάντης ἐννοεῖ τὰς πόλεις Φέλτρον εἰς τὴν Μάρκαν τοῦ Τρεβίζου καὶ Μόντε — Φέλτρον τῆς Ῥωμανίας, ὡς ὄρια τοῦ κράτους τοῦ *Can grande della Scala*.

106. Τὴν ταπεινὴν Ἰταλίαν — Ἡ ταπεινὴ Ἰταλία, λέγει ὁ Γουλιάνης, εἶναι τὸ ὄργανόν Λάτιον καὶ ἰδίως ἡ Ῥώμη, Λάτιος πρωτεύουσα, ἥτις κατὰ τὸν Δάντην πρέπει νὰ ᾔηαι ἀγαπητὴ εἰς ὅλους τοὺς Ἰταλοὺς, ὡς πηγάσσα ἐξ αὐτῆς ἡ πρώτη ἀρχὴ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν. Ὁ Βιργίλιος εἶχεν ὀνομάσει τὸ Λάτιον *Humilem Italiam* *Λίν :* III. 522. — Ἡμεῖς νομιζομεν ὅμως ὅτι τὸ πλέον πιθανόν εἶναι, ὅτι ὁ Δάντης διὰ τῆς λέξεως ταπεινὴ θέλει νὰ εἶπῃ τὴν ἀθλίαν, τὴν ἀτυχῆ Ἰταλίαν, οὕσαν τότε θῦμα ἀπείρων ἐσωτερικῶν σπαραγμῶν.

108. Καμίλλα θυγάτηρ τοῦ Ματάβου, βασιλέως τῶν Βόλσκων καὶ Τοῦρνος υἱὸς τοῦ Δακύνου βασιλέως τῶν Ῥουτοῦ-

Μαχόμενοι ἀπ' ὀλοῦθε θὰ τὸ διώξῃ, 109.
 Ἔως νὰ τὸ ξαναστείλῃ μὲς τὸν ἄδη,
 Ἀπ' ὅπου ὁ φθόνος τῶχει πρὶν ξορίσει.
 Κρίν' ὥστε διὰ τὸ κάλλιον σου καὶ λέγω, 112.
 Σὺ ν' ἀκλουθᾶς, κ' ἐγὼ νᾶμ' ὁδηγός σου,
 Νὰ σ' εὐγάλω ἀπ' ἐδῶ περνώντας αἰώνιον
 Τόπον· 'ποῦ ἀπελπισθᾶς φωναῖς θ' ἀκούσης, 115.
 Ὅτ' ἰδῆς τὰ παλαιὰ πνεύματα θλιμμένα,
 'Ποῦ θάνατον καθ' ἓνα πάλιν κράζει.
 Κι' ἐπειτ' αὐτοὺς θὰ ἰδῆς, ποῦ εὐχαριστοῦνται 118.
 Μὲς τῆ φωτιᾶ, διότι ἐλπίζουν νὰ ἔλθουν
 Ἐνα καιρόν, μεταξὺ τῶν δικαίων.
 Κι' ὅπου ἐπειτ' ἂν θελήσης σὺ ν' ἀνέβης, 121.
 Ὅτ' σὲ ὁδηγῇ ψυχὴ ἀπὸ μὲ ἀξιωτέρα.
 Μ' αὐτὴν θὲ νὰ σ' ἀφῆς ὅταν θὰ φύγω·
 Διότι ἐκεῖνος ὁ Ἄρχων, ὅπου ἐκεῖ ἄρχει, 129.
 Ἀφοῦ τοῦ νόμου του ἤμουν ἀποστάτης,
 Νᾶμαι ὁδηγός 'στὴν πόλιν του δέν θέλει.
 Παντοῦ ἐξουσιάζει, ἐκεῖ ὅμως βασιλεύει, 127.
 Ἡ πόλις του εἶναι ἐκεῖ καὶ ὁ μέγας θρόνος·
 Ὡ εὐτυχῆς, ὅποιον ἐκεῖ καλέσῃ!
 Κι' ἐγὼ ἀπαντῶ· Ποιητᾶ, σὲ ἐξορκίζω 130.

λων, ἀπέθνον ἀμυνόμενοι, ὡς καὶ ὁ Εὐρύαλος καὶ Νίσος κατακτῶντες.

114. Αἰώνιον τόπον — Διὰ τῆς αἰωνίου Κολάσεως.

116. Παλαιὰ πνεύματα, ἐννοεῖ ὁ Βιργίλιος ὄσους ὑπῆρξαν ἐν τῷ κόσμῳ πρὸ τοῦ Δάντου.

122. Δηλοδὴ ἡ Βιατορία, ἥτις εἰς τὸν ἐγκαταλειοθέντα παρὰ τοῦ Βιργιλίου Δάντην εἰς τὸ XXII ἄσμα τοῦ καθαρτηρίου, ἐμφανίζεται καὶ ἀποκαλύπτεται εἰς τὸ XXX, ὅπως ἐκαλεῖ τὸν συνοδούσῃ εἰς τὸν Παράδεισον.

123. Τοῦ νόμου τοῦ ἀποστάτης, — ἀλλότριος τῆς ἀληθοῦς πίστεως πρὸς τὸν μέλλοντα Μεσσίαν.

Εἰς τὸν Θεόν, ἃ ποῦ δὲν ἔχεις γνωρίσει,
 Διὰ ν' ἀποφύγω αὐτὸ τὸ κακὸν καὶ ἄλλο
 Χειρότερον, ἃ κεί ποῦ εἶπες πῶρ', ἅς πάμε, 133.
 Ὡστε νὰ ἰδῶ τὴν θύραν τοῦ ἁγίου Πέτρου,
 Κι' ἐκείνους, ἃ ποῦ ἐσὺ τόσον λές θλιμμένους.
 Τότε κινᾶ, κι' ἐγὼ κατόπιν παίνω. 136.

X.

Η ΧΩΡΑ ΤΗΣ ΚΟΚΕΝ.

Τοιαύτην φέρει ἐπιγραφὴν περίεργον Ἀγγλο-
 νορμανδικὸν πόνημα, τοῦ ὁποίου ὁ Συγγραφεὺς εἶναι
 ἄγνωστος. Συνετάχθη δὲ, ὡς εἰκάζεται, περὶ τὰ τέλη
 τοῦ 12^{ου} αἰῶνος, ὅτε τὰ πυκνὰ τῆς ἀμαθείας σκό-
 τη, ἐξήπλονον παντοῦ τὴν πνιγερὰν αὐτῶν ἀτμο-
 σφαῖραν· καὶ ἐν τούτοις τὸ ἔργον ἐκεῖνο δὲν εἶναι,
 ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς, καὶ ὅλως ἀνάξιον προσοχῆς·
 περιέχει ὠραίας καὶ εὐχρωμάτους εἰκόνας, γόνιμον
 καὶ ζωηρὰν φαντασίαν καὶ ἐννοίας οὐχὶ κοινάς. Εἶναι
 δὲ μία λεπτοτάτη σάτυρα συγχρόνων τινῶν ἡθῶν, τὰ
 ὅποια ὑπὸ τὸν πέπλον τῆς ἀλληγορίας, διαζωγραφί-
 ζει πολλάκις μετὰ πολλῆς χάριτος καὶ εὐτραπέλειας.
 Σύγκειται ἐξ 129 στίχων ἐν γένει ὀκτασυλλάβων.
 Ἰδοὺ περιχοπαί τινες μεταπεφρασμένοι ἐκ τοῦ Ἰτα-
 λικοῦ.

134. Ὁ Δάντης ἐδῶ ἀκολουθεῖ τὴν κοινὴν δοξασίαν
 καθ' ἣν ὑπάρχει ἐν τῇ Παραδείσῳ θύρα, φρουρὸς τῆς ὁποίας
 εἶναι ὁ Ἅγιος Πέτρος.

» Εἰς μακρὰν ἐκ τῶν δυσμικῶν τῆς Ἰσπανίας
 παραλίων ἀπόστασιν, ὑπάρχει ἐντὸς τῆς θαλάσσης
 ὠρα τις, καλουμένη Κοκέν. Οὐδεμία ἑτέρα ὑπὸ
 ἣν ὑφήλιον εἶναι ὠραιότερα ἀπὸ αὐτὴν, διότι ναι
 ἐν τὰ Ἡλύσια Πεδία εἶναι τερπνὰ καὶ λαμπρὰ,
 ἢ ἣν τί εὐρίσκεται ἐντὸς αὐτῶν; — Χόρτα, ἄνθη,
 πολλὴ χαρὰ καὶ μόνον ὕδωρ πρὸς ἀπόσβεσιν τῆς δί-
 ψης, ἀλλ' οὔτε ἐδέσματα, οὔτε καρποὶ, οὔτε ἐστιατό-
 ρια εὐρίσκονται.

» Εἰς τὴν Κοκέν ὑπάρχουν πολλὰ ὠραία θεάματα,
 πάντοτε ἡμέρα, οὐδέποτε νύξ· οὔτε ἐριδες, οὔτε μάχαι
 οὔτε θάνατος, ἀλλ' ἀτελεύτητος ζωὴ· ποικίλα φαγητὰ
 καὶ πλούσια ἐνδύματα· οὐδέποτε ἀνὴρ ἢ γυνὴ φαίνον-
 ται ὀργισμένοι. Οὔτε ἀλώπεκες, οὔτε ὄφεις, οὔτε λύκοι
 ἐκεῖ εὐρίσκονται· δαμάλεις καὶ οὐχὶ βόες, κριοὶ καὶ
 οὐχὶ χοῖροι· ἅπανα ἡ χώρα εἶναι πλήρης ἀγαθῶν.
 Ὡςτε μυῖαι ὑπάρχουν, οὔτε φύλλοι, οὔτε βρονταί, οὔ-
 τε χάλαζαι, οὔτε σκώληκες οὔτε κοιλίαι... Τὸ
 πᾶν εἶναι τρυφή καὶ ἀγαλλίασις. Εὐδαίμων, ὅστις
 εἰς αὐτὴν κατοικεῖ!

» Οἱ ποταμοὶ ῥέουν μέλι, γάλα, ἔλαιον καὶ σῖνον·
 τὸ ὕδωρ χρησιμεύει μόνον ἵνα λούωνται. Ἐκεῖ εὐρί-
 σκεται ἐν ὠραῖον κοινόβιον μοναχῶν λευκῶν καὶ μαυ-
 ρων, καταπλουτισμένον μὲ δασίδια, ἀνθῶνας καὶ σκιά-
 δας. Τὰ τεῖχη εἶναι κατεσκευασμένα μὲ παντοειδῆ
 γλυκίσματα· τὰ παραπετάσματα τοῦ ναοῦ, τῶν περι-
 στυλίων καὶ τῶν δωματίων μὲ ἡδυτάτους πλακοῦν-
 τας, καὶ αἱ κορυφαὶ μὲ μεγάλας πουδίγκας, ἐδέσματα
 ἐκλεκτὰ Ἡγεμόνων καὶ Βασιλέων... Ἄπαντα δὲ
 εἶναι κοινὰ μεταξὺ νέων καὶ γερόντων.

» Ἐκεῖ ὑψοῦται ἐν ὠραῖον περιστύλιον, ἄριστα
 φιλοτεχνημένον· οἱ κίονες εἶναι ἐκ κρυστάλλου, καὶ

τὰ κιονόκρανα ἐξ ἰάσπιδος καὶ κοραλλίου· πλησίον του ἴσταται ἐν θαυμάσιον δένδρον τοῦ ὁποίου αἱ ρίζαι εἶναι ἀρωματικά, ὁ φλοιὸς εὖοσμον κινάμωμον, ὁ καρπὸς σπανίας ποιότητος μοσχοκάρφια, καὶ τὰ ἀνθη εὐχρώματα καὶ πάντοτε ἀμάραντα.

» Τέσσαρες δεξαμεναὶ ὑπάρχουν ἐντὸς τοῦ κοινοβίου· ἡ μὲν ἐκ θηριακῆς, ἡ δὲ ἐξ ἀγιασμοῦ, ἡ ἑτέρα ἐκ βαλαάμου καὶ ἡ τελευταία ἐξ οἴνου ἀνθοσμίου (μοσχάτου). Ἡ ἄμμος τῶν ποταμῶν εἶναι χρυσοῆτις καὶ μεμιγμένη μετὰ λίθων πολυτίμων, σαπρείου, ἀνθρακας, βηρύλλου, τοπαζίου κ.τ.λ.

» Τὰ πτηνὰ εὐρίσκονται ἐν ἀφθονία, ἡ ἀκανθίς, ἡ ἀηδὼν καὶ πλεῖστα ἕτερα, ἅτινα σιωπηλὰ πτερυγίζουσι, ἐνῶ τὰ πρῶτα καθήμενα πλησίον τῶν συντροφῶν των ἄδουσι νυχθημερὸν χαρμωδῶς.

» Περίεργον δὲ εἶναι τὸ φαινόμενον τῶν χηνῶν, αἵτινες ἐψήμηναι εἰς τὸν ὄβελόν, πετοῦν ἐν τάξει ἐντὸς τῆς Μονῆς κράζουσαι « ἰδοὺ χήνες καλὰ καὶ » ἐψήμηναι ». Κατόπιν ἔρχονται καὶ ἕτερα πτηνὰ ἐπιτηδεύως καὶ ἀβρώως παρεσκευασμένα. Καὶ αὐτοὶ οἱ κορυδαλλοὶ, οἵτινες ἄδουσι ἡδύτερον ἀπὸ πᾶν ἕτερον πτηνόν, ἔρχονται ἀφ' ἑαυτῶν καὶ πίπτουσι ἐντὸς τῶν πινακίων, ἠρτυμένοι ἐκ μοσχοκαρφίων καὶ κινάμωμου. Οὐδεὶς ποτε ζητεῖ νὰ πῖη· πάντες ὑπηρετοῦνται αὐθόρμητως.

» Ὄταν οἱ μοναχοὶ τελοῦσι τὴν θείαν ἱερουργίαν τὰ ὑέλινα τοῦ ναοῦ παράθυρα γίνονται κρυστάλλινα, ἵνα παρέχωσιν εἰς αὐτοὺς περισσότερον φῶς· πλὴν μετὰ τὸ πέρας τῆς ἱερουργίας γίνονται ἐκ νέου ὑέλινα.

» Καθεκάστην οἱ νέοι μοναχοὶ τρέχουσι μετὰ τὸ γεῦμα εἰς τὰ παιγνίδια. Δὲν ὑπάρχει ἰέραξ ἢ ἕτερον

πτηνόν, τὸ ὁποῖον νὰ πετᾷ εἰς τὸν ἀέρα ταχύτερον ἀπὸ ἐκείνους μὲ τὰ πλατείας χειρίδας των καὶ τοὺς τριγώνους πέλους των. Ὄταν ὁ ἠγούμενος τοὺς παρατηρεῖ οὕτω πετωμένους αἰσθάνεται μεγίστην ἠδονήν. Μετὰ ταῦτα τοὺς προσκαλεῖ διὰ τὴν ἑσπερινὴν τελετήν· ἀλλ' οἱ μοναχοὶ κωφεύουσι καὶ ἀκολουθοῦν νὰ πτερυγίζουσι εἰς τὸν ἀέρα· τότε ὁ ἠγούμενος τοὺς προσκαλεῖ διὰ τοῦ τυμπάνου . . . . *

ΘΗΡΙΟΚΤΟΝΙΑ ΕΝ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ.

Παράδοσις τις ὑπῆρχε καὶ εἰσέτι ὑπάρχει εἰς τὸ κοινόν τῆς Κεφαλληνίας, ὅτι ὁ πρὸς τὰ δυσμικὰ κράσπεδα τοῦ ὄρους Αἴνου δασώδης ἐλατῶν, ἀνήκων ἤδη εἰς μίαν τῶν οἰκογενειῶν τῆς νήσου, παρεχωρήθη εἰς τινα ἐκ τῶν προγόνων τῆς, φονεύσαντα μέγα τι θηρίον, τὸ ὁποῖον ἐνεφώλευεν ἐντὸς τοῦ βρθέντος ἐλατῶνος. Ἡ παράδοσις αὕτη ἐπιβεβαιοῦται ἐκ τινος ἐπισήμου ἐγγράφου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ὡς φονεὶς τοῦ θηρίου μνημονεύονται εἰς αὐτὸ δύο ἀδελφοὶ ἀγνώστου πλεον οἰκογενείας. Ἴσως ἐκ ταύτης μετέβη τὸ δάσος εἰς τὴν κατέχουσαν σήμερον αὐτό. Ἰδοὺ ἡ ἐννοια τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπισήμου ἐγγράφου, ἐξαχθέντος ἐκ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικίου Κεφαλληνίας.

Ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀμήν. Ἔτος ἀπὸ Χ. Γ. 1509. Ἰνδικτιῶνος 10 Μαΐου. Ἐδρεύοντος ἐν τῷ Ἀρχιεπισκοπικίῳ Φαντίνου Μαλιπιέρου Προβλεπτοῦ τῆς Ἑνετικῆς πολιτείας ἐν Κεφαλληνίᾳ, μετὰ τῶν πι-

στῶν Ἰωάννου Κρασσᾶ, Γεωργίου Βοχαρίου, Ἰωάννου Ῥοσολύμου καὶ Νικολάου Ἀλεγίου, ἐνεφανίσθησαν ἐνώπιόν των πολλοὶ κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης, οἵτινες ἐξέθησαν, ὅτι ἐν τῷ δάσει τοῦ ἁγίου Νικολάου εἰς τὸ Ἀνεμοδοῦρι ἐνεφώλυσεν μέγιστός τις Δράκων, ὅστις καὶ κτήνη καὶ ἀνθρώπους κατέτρωγε, καὶ ὅτι πολλάκις τινὲς ἐπειράθησαν νὰ τὸν φονεύσωσιν, ἀλλ' ἀπέτυχον.

Κατὰ συνέπειαν λοιπὸν τῶν ἀνακοινώσεων τούτων, ἐξεδώκαμεν δῆλωσιν πρὸς γινῶσιν τῶν κατοίκων, ὅτι ἐὰν εὐρίσκοντο ἄνδρες ἐπὶ τοσοῦτον γενναϊόφυχοι, ὥστε νὰ φονεύωσι τὸ θηρίον ἐκεῖνο, ἠθέλαμεν τοῖς παραχωρήσει ὡς τιμᾶριον, τὰ κατωτέρω κτήματα, ἡμέρα καὶ ἄγρια, ἅτινα ἐσημειώσαμεν καὶ εἰς τὴν τοῦ ἀρτιλήξαντος Ἀπριλίου προκήρυξίν μας.

Μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς δηλώσεως ταύτης, ἐπαρουσιάσθησαν δύο ἀδελφοὶ Βρεσκάνοι ἐκ τοῦ φρουρίου τούτου (ἁγίου Γεωργίου), καλούμενοι Ἰάκωβος καὶ Βερνάρδος, οἵτινες προσεφέρθησαν νὰ φονεύωσι τὸν φοβερὸν Δράκοντα καὶ νὰ λάβωσι τὸ βραβεῖον.

Τὴν 10 λοιπὸν τοῦ ἤδη ἀρχομένου Μαΐου, καθ' ἣν ἐορτάζεται ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Νικολάου, καὶ ἕνεκα τοῦ θηρίου οὐδεὶς προσήρχετο εἰς τὸν ἐκεῖ ναὸν του, λαβόντες παρ' ἡμῶν οἱ ῥηθέντες ἀδελφοὶ δύο χιτῶνας σιδηροῦς μὲ τὰς χειρίδας καὶ τὴν προσωπίδα των ἐπίσης σιδηρᾶς, ἀπῆλθον εἰς τὸ διαληφθὲν δάσος, καὶ συναντηθέντες μετὰ τοῦ Δράκοντος χαίνοντος τὸ στόμα, ὁ εἷς ἐκ τῶν ἀδελφῶν κρατῶν ξίφος εἰς τὴν χεῖρα, εἰσήχθη μετὰ τῆς κεφαλῆς ἐντὸς τοῦ στόματός του, ὁ δὲ ἕτερος ἔχων πέλεκυν εἰς τὰς χεῖρας ἐπετέθη ταλτοχρόνως κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ δράκοντος, ὅστις ὁμῶς ἀντεμάχετο ἐπὶ τινὰς στιγμὰς λίαν σφο-

δρῶς καὶ μὲ τὴν οὐρὰν· πλὴν ἐπὶ τέλους ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν δύο ἀδελφῶν, ἄνευ οὐδεμιᾶς αὐτῶν βλάβης.

Μόλις ἐπληροφορήθημεν περὶ τῆς εὐτυχοῦς τοῦ ἐπικινδύνου ἀγῶνος ἐκβάσεως, διετάξαμεν ἐπίσημον λιτανίαν πρὸς τὸν Κύριον καὶ πολλὰς λειτουργίας εἰς τὸν ἐκεῖ ναὸν τοῦ ἁγίου Νικολάου· συνάμα δὲ ἐκτειμῶντες τὸ μέγα ἀνδραγάθημα τῶν δύο ἀδελφῶν, κατισταθέντων ἀξίων τῆς δημοσίας χάριτος, παρεχωρήσαμεν εἰς αὐτοὺς ὡς μαρτύρια τῆς ἀνδρίας των τὰ ὑποσχεθέντα καὶ ἀνήκοντα εἰς τὴν κυβέρνησιν κτήματα, συναπαρτιζόμενα ἐκ τοῦ χώρου τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἐκτεινομένου κατ' εὐθείαν γραμμὴν μέχρι τοῦ Φαγιαῖ, καὶ ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν κρασπέδων τοῦ ὄρους ἕως εἰς τὰ Σιμοτάτα, ὅπου ἀρχεται ἡ δημοσία ὁδός, ἡ ἀγούσα πρὸς τὴν πόλιν.

Ὁ φονευθεὶς Δράκων, ἐξισοῦτο κατὰ τὸν ὄγκον μὲ δύο βόας, καὶ κατεβρόχθιζεν εὐκόλως ὀλόκληρον ἄνθρωπον· τὸ μῆκος αὐτοῦ ἦτον ἐπτὰ πηχῶν καὶ εἰς ἐκάστην τῶν πλευρῶν εἶχε μίαν πτέρυγα· κατεκάη δὲ ἐνώπιον τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου.

ΦΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΛΙΠΙΕΡΟΣ Προβλεπτῆς.

Γ Ν Ω Μ Ι Κ Α

ΕΚ ΤΩΝ ΠΕΡΣΩΝ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ.

(Συνέχεια.)

16. » Ὅμμα γὰρ δόμων νομίζω δεσπότου παρουσίαν. »
Εἰς τὰς οἰκογενείας ὁ πατήρ, ὡς εἰς τὰς πολιτείας ὁ Ἡγεμῶν, δὲν εἶναι μόνον φρουροὶ καὶ προαγω-

γοὶ τῶν συμφερόντων, ὁ μὲν τοῦ οἴκου, ὁ δὲ τῆς κοινωνίας, ἀλλ' εἶναι κυρίως καὶ ἀστέρες φωτὸς, ἐξ ὧν πάντες φωτίζονται καὶ διευθύνονται εἰς τὰ ἔργα τῶν. Ὅθεν ἡ ἀπουσία τῶν εἶναι ἀπουσία ὀμμάτων καὶ φωτὸς, ἐγκαταλείπει ὀπισθὲν τῆς τὰ πάντα σχεδὸν ἐν τῷ σκότει, καὶ πολλάκις φέρει καὶ τὴν διάλυσιν τῶν πραγμάτων.

17. » Ζεὺς τοι κολαστὴς τῶν ὑπερκόμπων ἄγαν
» Φρονημάτων, εὐθυνοσ βαρὺς. »

Οὐδεὶς καὶ δι' οὐδένα λόγον ὀφείλει ποτὲ νὰ ὑψοῦται ὑπεράνω ἑαυτοῦ, διότι τῶν ἐπηρμένων κεφαλῶν καὶ τετυφωμένων πνευμάτων, αὐστηρὸς καὶ ἀδυσώπητος τιμωρητὴς εἶναι ὁ Θεὸς, ὅστις ἀντιτάσσεται εἰς τοὺς ὑπερηφάνους καὶ ταπεινώνει αὐτοὺς.

ΕΚ ΤΟΥ ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΟΣ.

18. » Εὐρημον ἡμᾶρ οὐ πρέπει κακαγγέλω
» Γλώσση μαιίνειν . . . . . »

Φαιδρὰν καὶ πανηγυρικὴν ἡμέραν δὲν πρέπει νὰ μαιίνωσιν, ἢ νὰ καθιστῶσι σκυθρωπὴν, δυσάρεστοι καὶ θλιβεραὶ ἀγγελίαι. Ἡ εἰς τὴν ἐπιούσαν τούτων ἀναβολὴ, οὐδεμίαν ἐπιφέρει βλάβην.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΜΗΝΙΑΙΟΝ.

ΕΤΟΣ Α'. Φεβρουάριος 1883. ΤΕΥΧΟΣ ΙΒ'.

ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ ΤΡΟΠΟΝ ΔΡΩΣΙΝ
ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ.

(Συνέχεια ἰδ. Τευχ. Γ'.)

Ε'.

Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει πραγμάτων ἀνῆλθεν ὁ ἐνγλικιοθεὶς Ὅθων, πρῶτος Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων,